

Brian Ashley is de redacteur van het Zuid-Afrikaanse linkse tijdschrift Amandla!, het Xhosa en Zulu woord voor kracht, en een veelgehoorde slogan ten tijde van de anti-apartheidsstrijd. Amandla! probeert een stem te geven aan een alternatief links, een links dat het bevrijdende perspectief van de anti-apartheidsstrijd levend wil houden.

Kun je iets vertellen over Amandla!? Wat is jullie oriëntatie en jullie publiek binnen Zuid Afrikaans links?

‘Amandla! begon in 2006. De crisis in Zuid-Afrika verdiepte zich toen doordat het neoliberale beleid de tegenstellingen die dateerden uit het apartheidstijdperk verergerde. Het ANC en zijn bondgenoten, de vakbondsfederatie COSATU en de South African Communist Party (SACP) waren in crisis. Amandla! werd opgezet door linkse activisten binnen en vooral buiten deze alliantie, met als doel om een platform te bieden voor linkse discussie in de context van deze economische en sociale crisis en de opkomende sociale strijd. Ons perspectief is het steunen van onafhankelijke sociale bewegingen en initiatieven.’

Sinds de val van de apartheid is het ANC de dominante politieke partij. Kun je de ontwikkeling van het ANC vergelijken met de verrechtsing van Europese sociaaldemocratische partijen? Welke stromingen bestaan er binnen het ANC en hoe staat het met haar ‘tripartite alliance’ met COSATU en de SACP?

‘Het ANC is een brede nationalistische beweging met verschillende stromingen. Burgerlijke stromingen waren altijd al overheersend in het ANC, maar de SACP en COSATU zorgden voor een grote invloed van de arbeidersklasse, vooral tijdens de hoogdagen van sociale bewegingen in de jaren tachtig. Sinds 1994, toen politieke vrijheid gewonnen werd, hebben burgerlijke nationalistena echter de koers van het ANC bepaald. Dat is een gevolg van het openen van posities in het staatsapparaat voor zwarte Zuid-Afrikanen en het beleid van Zwarte Economische Machtsvorming (Black Economic Empowerment). Veel ANC-leiders zijn tegenwoordig grote beleggers in de financiële sector, mijnbouw, telecommunicatie, wapenhandel, visserij, landbouw en ga zo maar door. Ze gebruiken hun invloed in het ANC en in de staat om lucratief zaken te doen en deals te sluiten die hen binnen korte tijd miljonairs maken.

Om te begrijpen waarom de ANC in plaats van voor de verdeling van welvaart koos voor een liberaal beleid, moeten we in gedachten houden hoe, na de ineenstorting van de Sovjet Unie en de opkomst van de globalisering, de internationale machtsverhoudingen veranderden ten nadele van links. De overgang naar democratie na de apartheid kreeg vooral een liberaal karakter omdat het Zuid-Afrikaanse kapitaal sterk is en het ANC niet bereid was de confrontatie ermee aan te gaan en door middel van belastingen, gedwongen investeringen en zelfs nationalisering de gevolgen van apartheid en onderontwikkeling aan te pakken.’

Jacob Zuma pretendeert de linkervleugel van het ANC te vertegenwoordigen. Heeft zijn regering iets gedaan om de sociale omstandigheden van de overgrote meerderheid van de zwarte bevolking te verbeteren?

‘Dat COSATU en de SACP zo wanhopig op zoek waren naar een alternatief voor Thabo Mbeki dat ze Zuma hielpen om president te worden was een tragedie. Zuma is een carrièrepoliticus die zich voordoet als links en tegelijkertijd de agenda van het Zulu nationalisme van de Inkhata Freedom Party heeft overgenomen. Zuma is in het geheel niet links, hij is een homofob en vrouwenhater en zijn regering zet het liberaal beleid voort door in te zetten op inflatiebestrijding en een flexibele arbeidsmarkt. Dit verklaart ook waarom COSATU steeds meer vervreemd raakt van de regering die

ze zelf mede aan de macht heeft gebracht.

Er is een wereld van verschil tussen het leven in de armoedige townships en de rijke buitenwijken, en meer nog tussen de voormalige bantoestans en de grote steden. Armoede en massawerkloosheid zijn extreem, de HIV/AIDS epidemie duurt voort, onderwijs, gezondheidszorg en huisvesting zijn allemaal in crisis en misdaad tiert welig.

Het totale percentage van mensen dat zonder werk zit is niet minder dan 40 procent van de arbeidsbevolking en meer dan een derde van alle werknemers verdient minder dan 100 euro per maand. Zuid-Afrika behoort tot de opkomende economieën van BRICS landen, samen met Brazilië, Rusland, India en China, maar de Zuid-Afrikaanse economie is in feite in verval. Het oude ontwikkelingsmodel, gebaseerd op het winnen van grondstoffen, is uitgeput en na het einde van de apartheid is de economie niet gediversifieerd. Ondanks het openen van de Zuid-Afrikaanse economie zijn er onvoldoende investeringen in productieve sectoren waar nieuwe banen gecreëerd kunnen worden.

Het verval van de Zuid-Afrikaanse economie heeft drie oorzaken: de uitputting van grondstoffen, een zwakke interne markt en een beleid dat een open, op de export gericht economisch model propageert waardoor kapitaal makkelijk het land kan verlaten. Een aantal essentiële grondstoffen raakt uitgeput, zoals mineralen, water (in 2004 was al 98 procent van het water toegewezen) en landbouwgrond (41 procent van het land is uitgeput). Het milieu staat ook onder grote druk en naarmate lokale grondstoffen schaarser worden, worden deze duurder waardoor de export afneemt en de kostprijs van lokale producten toeneemt.

Het neoliberale beleid heeft Zuid-Afrika erg kwetsbaar gemaakt voor internationale ontwikkelingen en in 2008-2009 gingen er een miljoen banen verloren. Dit alles maakt Zuid-Afrika tot een van de meest ongelijke landen ter wereld en veel van die ongelijkheid is te wijten aan het feit dat sinds het einde van apartheid de werkloosheid bijna verdubbeld is. De meest kwetsbare groep wordt gevormd door vrouwen op het platteland, vooral vanwege het falen van de overheid om land te herverdelen. Voor 2014 was het doel het herverdelen van 30 procent van het land, maar minder dan zeven procent is toegewezen aan zwarten. En omdat de regering lokale gemeenschappen niet steunt wordt veel van dit land niet op productieve wijze bewerkt. De ongelijkheid komt ook tot uiting in toegang tot water, elektriciteit, huisvesting, onderwijs en gezondheidszorg. Een golf van acties rond deze kwestie heeft Zuid-Afrika het land met de meeste protesten per hoofd van de bevolking ter wereld gemaakt.'

Wat is het Democratic Left Front?

'Dat is een coalitie van antikapitalistische sociale bewegingen, vakbonden, gemeenschapsorganisaties en politieke stromingen, officieel gevormd in 2011, die samenwerkt met 20 gemeenteraadsleden verspreid door het land. De voornaamste prioriteit is het verbinden van de duizenden momenten van lokale strijd tegen het falen van de overheid om essentiële voorzieningen te regelen voor de armen. Wij roepen op tot een grootschalig huisvestingsproject om zowel het gebrek aan woningen aan te pakken als om banen te creëren.

Daarnaast is de strijd tegen klimaatverandering een prioriteit voor ons. Zuid-Afrika is wereldwijd nummer 12 wat betreft de uitstoot van broeikasgassen en het is de hoogste tijd dat we overschakelen op duurzame energie (zon en wind), fatsoenlijk openbaar vervoer en duurzame vormen van landbouw. Op deze manier zou bestrijding van de klimaatcrisis nieuwe banen kunnen opleveren en onze economie zou meer gediversifieerd worden, meer gericht op de noden van de mensen. Op deze manier kan de klimaatcrisis ook bij miljoenen werkende mensen onder de aandacht worden gebracht, anders blijft de klimaatcrisis te ver van mensen hun bed en wordt hun aandacht alleen opgeëist door onmiddellijke problemen als huisvesting, gezondheidszorg of werk.

Het DLF is groeiende en onze verwachting is dat de steeds grotere tegenstellingen in de tripartite

alliance in de toekomst nieuwe mogelijkheden zullen scheppen voor een hergroepering van links, onafhankelijk van het ANC.'

Kaapstad is de enige grote stad die geregeerd wordt door de liberale oppositie, de Democratic Alliance (DA) en de West Kaap is het enige gebied waar mensen die volgens de apartheidscriteria niet 'zwart' waren, maar 'kleurlingen', Indiërs en blanken, de meerderheid vormen. Wat is de sociale basis van de DA? Is de partij een bedreiging voor de machtspositie van het ANC?

'De meerderheid van de mensen in de West Kaap zijn wat het apartheidregime 'kleurlingen' noemde. Tijdens de apartheid werd het zwarten moeilijk gemaakt naar het gebied te verhuizen. Kaapstad is de oudste stad van Zuid-Afrika en ontving verschillende golven kolonisatoren (Nederlands en Brits).

Kaapstad heeft een rijke geschiedenis van verzet, vakbewegingen en strijd. Zogenaamde 'kleurlingen' speelden een leidende rol in de anti-apartheid en anti-kapitalistische strijd in de West Kaap. Maar de bijdrage van dit segment van de onderdrukte bevolking kreeg onvoldoende plaats in het nieuwe Afrikaanse nationalisme na de apartheid. Afrikaans nationalisme definieerde zichzelf te nauw en gaf deze zogenaamde kleurlingen niet het gevoel deel te zijn van de nieuwe natie.

Dit deel van de bevolking had het iets beter in termen van lonen en huisvesting en na de val van apartheid was er de angst dat 'kleurlingen' zouden moeten inleveren ten voordele van 'Afrikanen'. Deze polarisatie en het verzwakken van een gedeelde zwarte identiteit, zoals nagestreefd in de bevrijdingsstrijd, droeg bij aan de neiging zichzelf als een aparte groep te zien. Er is weinig gedaan om de door apartheid gecreëerde barrières te slechten en de bevolkingsgroepen leven nog steeds grotendeels langs elkaar heen.

Het neoliberale beleid van de regering leidde tot massale werkloosheid en het verlies van sociale voorzieningen in 'gekleurde' wijken, en vooral jongeren voelen zich in de steek gelaten. Dit heeft geleid tot een grote toename van criminaliteit en drugsgebruik, vergelijkbaar met sommige zwarte getto's. Deze onzekerheid en de massale werkloosheid vervreemden de 'gekleurde' kiezers van het ANC. De DA profiteert van de onvrede over groeiende corruptie en armoede maar de kern van de sociale basis van deze partij blijft bestaan uit blanken uit de middenklasse. De zwarte middenklasse steunt in meerderheid het ANC dat hen mobiliseert op basis van een chauvinistisch Afrikaans nationalisme.

Dit is een bewerking van een artikel dat eerder verscheen in [Against the Current](#). De homepage van Amandla! is <http://amandlapublishers.co.za>. Nederlandse vertaling door redactie Grenzeloos.